

WYROK Z DNIA 26 CZERWCA 2008 R.

IV KK 42/08

Przestępstwo określone w art. 300 § 2 k.k. ma charakter skutkowy, a więc do wypełnienia wszystkich jego znamion konieczne jest udaremnienie bądź uszczuplenie egzekucji.

Przewodniczący: sędzia SN A. Siuchniński (sprawozdawca).

Sędziowie SN: W. Maciak, P. Kalinowski.

Prokurator Prokuratury Krajowej: M. Wilkosz-Śliwa.

Sąd Najwyższy w sprawie Małgorzaty J., skazanej z art. 300 § 2 k.k., po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie w dniu 26 czerwca 2008 r., kasacji, wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich od wyroku Sądu Okręgowego w C. z dnia 15 czerwca 2007 r., zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w C. z dnia 27 października 2006 r.,

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i sprawę p r z e k a z a ł Sądowi Okręgowemu w C. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Z u z a s a d n i e n i a :

Wyrokiem Sądu Rejonowego w C. z dnia 27 października 2006 r. Małgorzata J. została uznana za winną tego, że w dniu 12 stycznia 2004 r. w C., będąc właścicielką 1/3 nieruchomości, działając w celu udaremnienia wykonania orzeczenia Sądu Rejonowego w C. z dnia 6 listopada 2003 r.,

przekazała umową darowizny na rzecz córki w/w nieruchomości, czym udaremniła zaspokojenie wierzyciela „P.” Hodowla i Nasiennictwo Ogrodnicze, tj. przestępstwa z art. 300 § 2 k.k., i za to na podst. art. 300 § 2 k.k. w zw. z art. 33 § 1 i § 2 k.k. skazana na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności i grzywnę w wymiarze 100 stawek dziennych po 10 zł każda. Na podstawie art. 69 § 1 i § 2 k.k. w zw. z art. 70 § 1 pkt 1 k.k. wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności warunkowo zawieszono na okres trzech lat próby.

Wyrok ten zaskarżył obrońca skazanej oraz oskarżyciel posiłkowy.
(...)

Wyrokiem z dnia 15 czerwca 2007 r. Sąd Okręgowy w C. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że uchylił orzeczenie w przedmiocie kary grzywny zawarte w pkt I wyroku i na podstawie art. 71 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonej Małgorzaty J. karę grzywny w wysokości 100 stawek dziennych, przyjmując wysokość jednej stawki za równoważną kwocie 10 zł, w pozostałym zakresie utrzymał zaskarżony wyrok w mocy.

Od prawomocnego wyroku Sądu odwoławczego kasację na korzyść skazanej wywiódł Rzecznik Praw Obywatelskich. W kasacji zaskarżonemu wyrokowi zarzucił rażące i mogące mieć istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego procesowego, to jest art. 433 § 2 k.p.k., art. 457 § 3 k.p.k. i art. 7 k.p.k., przez nienależyte rozważenie oraz ustosunkowanie się w uzasadnieniu wyroku do zarzutów apelacyjnych obrońcy oskarżonej, w których podniesiono, iż orzeczenie sądu pierwszej instancji zapadło z naruszeniem prawa karnego materialnego, to jest art. 300 § 2 k.k., przez uznanie skazanej za winną popełnienia przestępstwa wyczerpującego dyspozycję tego przepisu w sytuacji, gdy zachowanie oskarżonej polegające na zbyciu udziału w nieruchomości nie wywołało skutku w postaci udaremnienia zaspokojenia wierzyciela, a nadto że jej działania nie miały wpływu na przebieg i zakończenie postępowania egzekucyjnego, co w konsekwencji

doprowadziło do dowolnej oceny materiału dowodowego przez sąd drugiej instancji w tym zakresie.

W oparciu o tak skonstruowane zarzuty Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w C. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Podniesiony w kasacji zarzut naruszenia prawa procesowego okazał się zasadny.

Analiza pisemnego uzasadnienia wyroku wskazuje na to, że kontrola instancyjna przebiegła w sposób nieprawidłowy, bowiem Sąd odwoławczy w sposób rażący naruszył treść art. 433 § 2 k.p.k., z którego wynika obowiązek sądu odwoławczego do rozpoznania i należytego rozważenia zarzutów apelacyjnych.

Obrońca Małgorzaty J. w apelacji podniósł m.in. zarzut naruszenia przez Sąd Rejonowy prawa materialnego – art. 300 § 2 k.k., przez uznanie, iż czyn zarzucany oskarżonej wypełnił znamiona przestępstwa opisanego w tym przepisie. obrońca wskazywał, iż przestępstwo określone w art. 300 § 2 k.k. jest przestępstwem skutkowym, i do popełnienia tego przestępstwa dochodzi tylko wtedy, gdy zachowanie polegające na zbywaniu, niszczeniu, usuwaniu mienia zajętego lub zagrożonego zajęciem powoduje, że egzekucja roszczeń wierzyciela wynikających z tytułu wykonawczego została udaremniona bądź uszczuplona. Tymczasem, jak podnosił w apelacji obrońca oskarżonej, postępowanie egzekucyjne toczące się z wniosku wierzyciela „P.” Hodowla i Nasiennictwo Ogrodnicze zostało umorzone m.in. dlatego, że w toku dwóch licytacji komorniczych z udziału w nieruchomości nie znaleźli się chętni na nabycie tego udziału. obrońca w uzasadnieniu apelacji wskazywał, iż wobec faktu, że udział w nieruchomości był już wcześniej zajęty przez komornika, czynność prawna oskarżonej, przeno-

sząca własność udziału w nieruchomości na inną osobę, nie mogła w żaden sposób udaremnić bądź uszczuplić egzekucji z udziału w nieruchomości. Skarżący powołał się na treść art. 930 § 1 k.p.c., zgodnie z którym rozporządzenie nieruchomością po jej zajęciu nie ma wpływu na dalsze postępowanie, nabywca może uczestniczyć w postępowaniu w charakterze dłużnika, a podejmowane czynności egzekucyjne są ważne tak w stosunku do dłużnika, jak i w stosunku do nabywcy.

Sąd odwoławczy, ustosunkowując się w pisemnym uzasadnieniu wyroku do tak sformułowanych zarzutów apelacyjnych, jak to opisano powyżej, wskazał jedynie, że zarzut naruszenia prawa materialnego w istocie stanowi zarzut błędu w ustaleniach faktycznych, albowiem skarżący kwestionuje poczynione przez Sąd *meriti* ustalenia faktyczne odnośnie sprawstwa przypisanego jej czynu. Odnosząc się natomiast do zarzutu obrońcy, że skazana swoim zachowaniem nie udaremniła egzekucji roszczeń wierzyciela „P.” Hodowla i Nasiennictwo Ogrodnicze, bowiem na wniosek tego wierzyciela toczyła się egzekucja z udziału w nieruchomości, mimo przeniesienia własności udziału, Sąd odwoławczy podniósł tylko, że „zważenia wymaga iż postępowanie egzekucyjne nie było skuteczne, a wobec jego umorzenia, przy uwzględnieniu przeniesienia udziału w nieruchomości doszło do udaremnienia wykonania orzeczenia sądu”.

Stwierdzić trzeba, że oceniając w taki sposób zasadność zarzutów apelacyjnych, Sąd odwoławczy w sposób rażący naruszył treść art. 433 § 2 k.p.k., nakładającego na sąd odwoławczy obowiązek należytego rozważenia zarzutów apelacyjnych. Gdyby bowiem Sąd odwoławczy należycie rozważył zarzuty obrońcy i wziął pod uwagę argumenty przez niego wskazane, musiałby dostrzec, że zachowanie skazanej, jak słusznie podnosił jej obrońca w apelacji, nie wypełniło wszystkich znamion przestępstwa z art. 300 § 2 k.k., bowiem czynność skazanej nie udaremniła wierzycielowi „P.” Hodowla i Nasiennictwo Ogrodnicze egzekwowania roszczeń z udziału w

nieruchomości. Świadczy o tym treść uzasadnienia postanowienia komornika z dnia 4 listopada 2005 r. o umorzeniu egzekucji prowadzonej z wniosku „P.” Hodowla i Nasiennictwo Ogrodnicze (zupełnie pominięta przez Sąd odwoławczy, mimo że obrońca w apelacji zarzucał, nieuwzględnienie przez sąd pierwszej instancji treści dokumentów zawartych w aktach komorniczych postępowania egzekucyjnego toczącego się z wniosku wierzyciela „P.” Hodowla i Nasiennictwo Ogrodnicze). Z treści tego dokumentu jednoznacznie wynika, że egzekucja z tego udziału toczyła się mimo przeniesienia własności udziału w nieruchomości. Postępowanie egzekucyjne umorzono zaś ze względu na brak chętnych do nabycia udziału w nieruchomości, jak również ze względu na brak majątku nadającego się do egzekucji. W rozpoznawanej sprawie bezspornym jest, iż w chwili wszczęcia egzekucji z wniosku wierzyciela „P.” Hodowla i Nasiennictwo Ogrodnicze, udział w nieruchomości należący do skazanej był już zajęty przez komornika (w postępowaniu egzekucyjnym toczącym się na wniosek innego wierzyciela), i tylko ta okoliczność umożliwiła wierzycielowi „P.” Hodowla i Nasiennictwo Ogrodnicze egzekwowanie jego roszczeń z udziału w nieruchomości. Zatem to, że skazana w toku postępowania egzekucyjnego toczącego się z wniosku „P.” Hodowla i Nasiennictwo Ogrodnicze, przeniosła własność zajętego przez komornika udziału w nieruchomości, nie miało wpływu na losy tej egzekucji, nie mogło zatem jej udaremnić, ani uszczuplić. Mając powyższe na uwadze oraz to, że przestępstwo określone w art. 300 § 2 k.k. ma charakter skutkowy (do wypełnienia wszystkich znamion tego przestępstwa konieczne jest udaremnienie bądź uszczuplenie egzekucji), oczywistym jest, iż skazana nie wypełniła swoim zachowaniem wszystkich znamion tego przestępstwa, bowiem komornik z wniosku wierzyciela „P.” Hodowla i Nasiennictwo Ogrodnicze prowadził egzekucję z udziału w nieruchomości, mimo iż skazana przeniosła jego własność na rzecz innej osoby. Rację ma zatem autor kasacji, że w rozpoznawanej

sprawie nie można było uznać Małgorzaty J. za winną dokonania przestępstwa z art. 300 § 2 k.k. Niemniej należy zastanowić się, czy zachowanie skazanej nie stanowi usiłowania (udolnego bądź nieudolnego) dokonania tego przestępstwa. Jak wynika bowiem ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego jej działania zostały podjęte w celu udaremnienia egzekucji toczącej się z wniosku wierzyciela „P.” Hodowla i Nasiennictwo Ogrodnicze, zaś zgodnie z treścią art. 13 § 1 k.k. odpowiada za usiłowanie, kto w zamiarze popełnienia czynu zabronionego swoim zachowaniem bezpośrednio zmierza do jego dokonania, które jednak nie następuje. W rozpoznawanej sprawie do dokonania przestępstwa, czyli do udaremnienia egzekucji z nieruchomości, nie doszło tylko dlatego, że udział w nieruchomości był zajęty przez komornika. Paragraf drugi art. 13 k.k. penalizuje również usiłowanie nieudolne, czyli takie które obiektywnie nie było zdolne narazić lub naruszyć dobra chronionego prawem, stanowiąc, że usiłowanie zachodzi także wtedy, gdy sprawca nie uświadamia sobie, że dokonanie jest niemożliwe ze względu na brak przedmiotu nadającego się do popełnienia na nim czynu zabronionego lub ze względu na użycie środka nienadającego się do popełnienia czynu zabronionego. W rozpoznawanej sprawie z uwagi na wcześniejsze zajęcie przez komornika udziału w nieruchomości, czynności skazanej przedsięwzięte w celu udaremnienia egzekucji nie mogły odnieść skutku, z czego skazana w chwili dokonywania darowizny nie zdawała sobie sprawy.

Nienależyte rozważenie w pisemnym uzasadnieniu wyroku przez Sąd odwoławczy zarzutu naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 300 § 2 k.k., jak również zbagatelizowanie przez ten Sąd, mimo tak sformułowanego zarzutu, rzeczywistych przyczyn umorzenia egzekucji, prowadzi do wniosku, że kontrola instancyjna przebiegła w sposób nieprawidłowy. Sąd odwoławczy w sposób rażący naruszył treść art. 433 § 2 k.p.k., przez nienależyte rozważenie zarzutów apelacyjnych. Wpływ tego uchybienia na treść rozstrzy-

gnięcia jest oczywisty, skoro Sąd odwoławczy utrzymał w mocy wyrok skazujący Małgorzatę J. za dokonanie przestępstwa, zaś z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, że skazana swoim zachowaniem nie wypełniła wszystkich znamion tego przestępstwa.

Stwierdzenie powyższych uchybień oraz ich niewątpliwego wpływu na treść orzeczenia, obligowało Sąd Najwyższy do uwzględnienia kasacji, uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Rozpoznając sprawę ponownie Sąd Okręgowy powinien należycie rozważyć zarzuty i wnioski zawarte w apelacji, mając na uwadze argumenty zawarte w apelacji obrońcy, kasacji Rzecznika Praw Obywatelskich, jak również uwagi poczynione przez Sąd Najwyższy przy rozpoznawaniu kasacji.